

Collector: Seòsamh Watson

Informant: Lindsay Williamson. His brother, Alec John Williamson features in Neith, T. *The summer walkers* (Canongate: Edinburgh) 1996.

Details: Aged 60s-70; Traveller Community

Location: Edderton, Easter Ross

Date: 26 September 1984

NOTES: 3 copy cassettes of the recording session made by me on this occasion are now in the DASG Archive; the originals of the recordings are in the LSSG Archives, Edinburgh University Library. The recording of an earlier session (SEPTEMBER 1979) I had with this informant, also containing material from Bell Ann Macangus (Hilton, Fearn), is likewise in the DASG Archive.

Collection of material by SW from this informant was facilitated through the hospitality of the latter's neighbour, Mr Morris, Balblair. Lindsay, an accomplished singer, also informed me that he had composed a lament for his own ten-year old son, fatally injured some time previously, while walking on a road in the locality (*solas na bhflaitheas dó!*). Unfortunately I did not record the song on this occasion, and Lindsay died before I had an opportunity to visit him again.

‘Stòraidh Oisein’

Chuala mi Oisean dar a dh'fhuilbh e fhèi 's am balach – da' nach creideadh aid – na stòraidh'nean a bha e 'g inns'. 'N cuala tu ' stòraidh sin? [SW: Ò, cha do chual' ceart.] Ach tha i fad, a dhuin' – Tha – *wearig'* i '-mach an *tape* agad uileadh.

Uill – bha Oisean agus – e – mòran dhaoine' eile ann an seo 's bha aid ann an – là stoirmeil, stoirmeil, stoirmeil ann. Bha aid '-mach ' sealg 's thàinig aid dhachaigh. 'S thàinig iad '-staigh 's bha – rinn Oisean biadh dha fhèi, ma-tha, 's bha e ' du' ' laigh' n' uair (?) a thàinig a' – *tap* gus an – far ' robh e ' fuireach' agus bha – thàinig sionn bhoireannach, ò, boirreannach grànnd', grànnd', grànnd', grànnd'.

Thuit i ris, 'Ò,' thuit i, ' 'n toir thu fagadh dhomh airson na h-oidhch', fagadh na h-oidhch', dhomh?'

'Ach,' thuit Oisean, thuit e, 'dèan suidh' far am beil thu, ma-tha. A'us 'n d'fhuair thu biadh?' thuit e rith'.

'Cha d'fhuair,' thuit i, 'gu – .'

Thug i biadh dha. Agus thug – thug e biadh dhi agus leig e leath' a garadh. 'S '-nis, bha e fhèin --.

'Dèan suidh' aig an tin' ann an sin!' thuit e. 'Tha mi ' du' ' laigh'.'

'À uill,' thuit i, 'bhon a rinn thu cumaidh bìdh rium,' thuit i, 'nach dèan thu cumaidh leabaidh rium?'

Ò, cha robh Osian 'g iarraidh gun d'rachadh i ' laigh' cuda ris idir ach – ach:

'Thig '-staigh, ma-tha!' thuit e, '-staigh air mo chùlaibh an sin!' 's thionndain e a chùlaibh rith'.

'S rinn i laigh' cuda ris gus – an -- 'n tàinig a' – a' mhadainn. Dar a dh'èirich i sa mhadainn thug e air sheall (?) e. Ò, bha -- 'm boireannach, bha e na laigh' an taca rith', 's e boireannach brèagh', brèagh', brèagh' ' bh' innt'.

'S thuit Oisean, 'Ù(ch?)!'

Dh'èirich e *at once* 's rinn e ' sin biadh 's sin,

'Ach,' thuit e, 'cà 'il thu ' dul?'

'Ach,' thuit i, 'chan eil fhios 'am cà bheil mi ' dul,' thuit i. 'Chan eil àit' agam fan tèid mi.'

'Ach, ma-tha,' thuit Oisean, 'fuirich far am beil thu!'

Dh'fholbh Oisean agus – 'Ach,' thuit i ris, 'fuirichidh mi [f.ürü.çi mi] cuda riut,' thuit i, 'ach cuimhnich nach ainmich thu gu bràch dè [tʃe:] 'n dòigh a thàna mi far an robh thu [ʔyɹ]! Cuimhnich [kʰ.œi.niç] sin!'

'Ò, chan ainmich,' thuit Oisean.

Ach bha i cuda ris a-nis ors'n fad'. Ach aon là [aun ʔa:] – cha – bha --- cù aig' 's gall' 's bha cuilean'n gu bhith aic' 's cha b' urra dha fhèi fuireach' [fùrux] '-staigh ors'n na cuilean'n a' *watchig'*, ' fhios 'ad. Bha e ' folbh dhan an aonach [œ:nəx] a shealg is thuit e ris a – thuit e ris a' bhean,

'-Nis', thuit e, 'dar [tɛr] a riuigeas – dar [tɛr] a bhearas a' ghall' na cuilean'n, a'cheud cuilean ' bhios aig a' ghall', thuit e, 'cuir an snàithnean dearg air [iɹ]!', thuit e. 'Cùm a' fear sin os leth!'

Ach a – dh'fholbh – dh'fholbh e '-nis dhan mhon'. Thàinig e air ais feasgar. Thàinig e air ais 's e sgìth.

'Ò,' thuit e, ' 'n do riug – na – ' Chan e! (' Dèanamh *mistake!*)

Dar a bha es' air folbh a's a' mhon', dar a riug na cuilean'n thàinig triùr no cheathrar dhaoine, thàinig aid 's thug aid glaoch ris a' bhean ' thoir '-mach a' cheud cuilean ' bh' aig a' ghall'. Thug i '-mach cuilean eile dha'bh. Ach cha ghabhadh e. Cha ghabhadh aid – e. Ach b' èiginn di a' cheud cuilean ' bh' aig a' ghall' -- ' thoir' dha'bh.

'S dh'fholbh i 'sin 's chuir i snàithnean air – air cuilean eil' [el].

'Ach,' thuit i, 'cha bhi fhios aig Oisean.'

Ach dar ' thàinig Oisean air ais thuit e – thuit e,

'F—Feuch a' cheud cuilean ' bh' aig a' ghall'!

Agus thug i '-mach an cuilean.

‘Na bi ’ fanaid orm!’ thuirt e. ‘Folbh ’s faigh an cuilean ceart!’

Agus thug i ’-mach a chuile gin ach cha robh dad.

Thuirt e, ‘Chan e sin a’ cheud cuilean ’ bh’ aig a’ ghall’. Tha mis’ ’g iarraidh ’ cheud cuilean ’ bh’ aig a’ ghall’.

Ach a – chunnaic [honik] e ’sin nach robh an còrr ann. Òch! Char e dìreach dhen a’ cheann an sin-ach – ors’n a’ chuilean. ‘S ann a thuirt e,

‘Bha fhios ’am a’ cheud là a’ thàna tu,’ thuirt e, ‘gur e seo ’ bha ’ dul a thachairt. Bha fhios ’am,’ thuirt e, ‘gun dèan’ tu rud mar seo.’

Dh’fholbh – ‘Ò,’ thuirt i, ‘bha – thuirt mi riut gun sin gu bràch a ghràdh rium.’

Dh’fholbh i. Dh’fholbh i na feannag, san iarmailt.

Bha Oisean air ’ fhàgail leis fhèi. Bha Oisean an sin, dh’fhàs e sean [ʃɛŋ]. Bha e ’ folbh leis sìos ’s thall ’s a-bhos [vɔs]. Ach a-nis bha am mac a – bha an t-ogha aig’, ma-tha. Thàinig e ’s dh’fhuirich e cùda ris an ogha. ‘S bha, ’-nis, an t-ogha glè *interested* a’s a’ sgeulachd aig’, ma-tha. Agus leig e air sgrìobhadh leabhar [ʌðʊr], ma-tha, leabhar dha na [ɣæ nə] sgeul –achan aig Oisean.

Ach aon [ãũ] là dh’fholbh aid dhan ’n aonach agus thug aid – ò, mharbh [v.ara.v] aid fiadh mòr, mòr. Thàinig aid dhachaigh leis. Bha Oisean, bha e dall ’s bha e – bha e bodhar [pɔ:r]. ‘S thuirt a –thuirt a –’m balach òg a bha ’seo, thuirt e,

‘Ò,’ Oisean, thuirt e, ‘mharbh [v.ara.ʊ] sinn fiadh –sinn fia’ an-diugh [v.ara.v] ’s chan fhac’ tu ’-riamh cho mòr ris, ’s bha thusa san Fhèinn, ’ thuirt e, ‘ ’s cuiridh mi geall nach fhaca tus’ ’-riamh ’s –cho mòr ris. Agus thuirt Oisean,

‘Och! ’ thuirt e, ‘chan fhaic [ɛçʰ] mis’ e, ach cuir air mo bhois e, thuirt e.

Chuir e air a bhois e, ’ dhuin’. Thog dithis no thriur dhiubh e ’s chuir aid air a bhois e.

Thuirt Oisean, ‘Ò,’ thuirt e, ‘ ’s math ann mar sin e,’ thuirt e, ‘ach och!’ thuirt e, ‘bha mi là dhe mo shaoghal ’s gum bithinn a’ gabhail (?),’ thuirt e, ‘Mharbh mi isean lon-dubh bu -- ’s truim’ na e. ’

An t-ogha aig’ ’ bha ’ sgrìobhadh [skri:-u] an leabhar, thog e ’n leabhar ’s thilg – sa – san tin’ i.

Thuirt e, ‘A bhodaich bhreugaich!’ thuirt e. ‘ ’N can’ tu rium agus – gun do mharbh thu fia’ bu mhoth’ [võ-] na sin?’

Ach a -- ‘Uill, ’ thuirt Oisean, thuirt e, ‘Tha mi breugach, am beil? Ach uill, ’ thuirt e, ‘dh’fhaodadh gu feuch mi sin dhut sa mhadainn. ’

Sa mhadainn bha ’m balach aig’, ’ fhios ’ad, a bhiodh a’ sealltainn às a dheaghaidh fhèi, ’s thuirt e ris a’ bhalach,

‘Tiugainn cùda rium!’ ‘Cà ’m beil thu ’ dul?’ thuirt – thuirt a’ -- ’m balach.

‘Òch, tiugainn!’ thuirt e. Dh’fholbh e.

‘Thoir,’ thuirt e, ‘dhan aonach mi!’

Ach da’ char aid dhan ’n aonach cha robh aid ’ dul, cha robh ’m balach ’ fanach’ mìl dhen rathad air ’ robh e ’ dul ’s cha – ach – thàinig aid -- gu – gu – preas luachair ’s thuirt e ris a’ – a’ bhalach, thuirt e,

‘Folbh,’ thuirt e, ‘agus streap!’ thuirt e. ‘Feuch an streap thu ’m preas luachair ’ tha ’sin!’

‘Och,’ thuirt am balach, thuirt e, ‘chan urra mi seo ’ shreapadh [-əg].’

‘Och,’ thuirt [Oisean], ‘òg mar ’ thus’,’ thuirt es’, ‘streap e!’

Shreap am balach gus a’ mhullach [vUʔUx].

‘ ’-Nis,’ thuirt e, ‘leig thu fhèi leis! Beir air a’ bhàrr [va:r],’ thuirt e, ‘agus leig do chuideam leis!’

Leig -- ’m balach a chuideam air.

‘Dar a leigeas tu fhèi ris,’ thuirt e, ‘thig am bloc leat [ʰbʰɔ:xk ʰlɛt].’

Thog – dar a leig e fhèi ris dh’èirich – fhios ’ad, ’ cheann do na – preas luachair ’n-àird [n ɔ:rʃt], ’s fon a’ phreas luachair –

‘Obh!’ thuirt am balach, thuirt e, ‘Gu dè ’ tha seo?’

‘Dè ’ th’ ann?’ thuirt Oisean.

‘Ò,’ thuirt e, ‘tha cù ’seo,’ thuirt e, ‘ ’s chan fhaca mi cù – cù ’-riamh cho mòr ris.’

‘Och,’ thuirt Oisean, thuirt e, ‘Biorach Mac Buidheach bochd!’ thuirt e, ‘an cù bu mheas’ a bha ’-riamh san Fhèinn [səp ẽ:]! Ach beir air!’ thuirt e. ‘Cuir do làimh a’s a’ choileir aig’ ’s thig e cùda riut.’

Cù buidh’. Thug e leis an cù. ‘S dh’fholbh aid an seo.

‘ ’-Nis,’ thuirt e ris – a’ bhalach, ‘cladhaich toll ann an sin dhomh. Cladhaich toll!’

Chladhaich a’ – a’ bhalach a’ toll [ə tʰ.xu.t] – a’s a’ – talamh, ’s dar a chladhaich e ’n toll [a d.xu.t] thuirt Oisean ris, thuirt e,

‘Cuir do cheann ’-bhàn air ’ toll!’ thuirt e.

‘S thug Oisean, dar a chuir am balach ’-bhàn a cheann, thug Oisean aon ghlaò’ às. Cha mhòr nach do sgàin e na creagan:

‘Tog do cheann!’ thuirt e ris a’ bhalach.

‘Ò,’ thuirt am balach, thuirt e, ‘chan urra mi. Thug thu mo neart [nɛrʃt] bhuam,’ thuirt e, ‘leis an èigh ’ thug thu.’

Ach thog e ’ cheann.

‘M beil thu ’ faicinn dad?’ thuirt e ris.

‘Ò, tha,’ thuir am balach,’ thuir e. ‘Tha mi ’ faicinn,’ thuir e, ‘fia—fèidh [f.i.ə.] ann an seo,’ thuir e, ‘ ’ tighinn ris a’ bheinn [vi:ɲ]. Ò,’ thuir e, ‘ ’s e dìreach tè [tʰe] *mhonster’s* [*mhonstrous*] a th’ ann!’

‘Àch,’ thuir e, ‘griol-lodain [“crickets”, cf *grullan* DASG Fieldwok Archive, Strathglass]! Leig seachad aid! Leig seachad iad! Cuir ‘-bhán do cheann a-rithist!’ thuir e.

Thug e ‘n ath ghla’ às [ɛs]: ‘Tog [tʰaɔk] do cheann a-rithist!’ thuir e ris a’ bhalach,

‘Ò,’ thuir am balach, thuir e, ‘chan urra mi mo cheann ’ thogail ’n turas seo.

‘Òch,’ thuir e [= Oisean], ‘tog do cheann! Seall a-nis,’ thuir e, ‘dè chì thu!’

‘Ò, uill,’ thuir e, ‘ma bha a’ cheud feadhain mòr,’ thuir e, ‘tha ’n fheadhain seo,’ thuir e, ‘a leth cho mòr a-rithist.’

‘Àch,’ thuir e, ‘leig seachad aid!’

Ach ’ dhèanamh sgeulach’ ghoirid dheth, chuir e ‘-bhàn a cheann a-rithist. Dar a thog e ’ cheann an uair sin chunnaic e fèidh ’ tighinn an uair sin.

‘Òch,’ thuir e, ‘tha – ’s e ’ tha ’ seo cuis-eagail. Cuis-eagail ’ tha ’seo.’

‘Uill,’ thuir e [= Oisean], ‘tha [thu] ’ faicinn – am fear ’ th’ air toiseach,’ thuir e. ‘ ’S e es’ am fear as motha, nach e?’

“S e,’ thuir am balach.

‘Uill,’ thuir e [= Oisean], ‘da’ bhios e ’ dul seachad,’ thuir e, ‘leig seachad Biorach Mac Buidheag ris!’

Leig e às an cù, agus leum an cù is ruamhair e an sgòrnan às ’s mharbh e e.

‘ ’-Nis,’ thuir e – Oisean ris, thuir e, ‘beòthaich a-nis – dèan ’-nis tin’,’ thuir e. ‘Dèan tin’ agus,’ thuir e, ‘ròist am fia’ ’ tha ’sin! [END CASSETTE 1]

‘Uill,’ thuir Oisean, ‘-nis,’ thuir e, ‘ròistidh tu am fia’ dhomh uileag a’us,’ thuir e, ‘bheir thu domh fhèin uileag e.’

Aye, ’s dh’fholbh ’m balach ’s bheòthaich e ’n tin’, ’s chuir e ’m fiadh [f.i.ə.ɣ] air an tin’ agus ròist e ’m fiadh. Ròist e ’m fiadh ’s dar a bha ’m fiadh deis thug e bideag às, dìreach am faiceadh e ’n robh e, ’n robh e deis [= *just to see if it was ready*], ’n robh e ’ bruith. Agus thug e ’sin glao’ ri Oisean:

‘Trobadh,’ thuir e, ‘agus – shin ’ad a-nis a’ fia!’

Dh’ith Oisean a’ fia’. Dh’ith e a’ fia’ uileadh [f.i.ə., ul’uy] agus dar a bha e ullaimh thuir e ris am balach, ‘Cha tug thu dhomh uileadh [ul’uy] e, ge-tà,’ thuir e.

‘Ciamar?’ thuir am balach. ‘Thug!’

‘Ò, cha tug,’ thuir e. ‘Seall! Tha leus air mo shùil fhathast,’ thuir e. ‘Tha dìreach leus beag air mo shùil. Nam bheireadh tu dhomh e uileadh,’ thuir e, ‘bhiodh sin dhe mo shùil. ‘-Nis,’ thuir e, ‘tiugainn! Gheobh mis’ bia’ dhut-as a-nis.’

‘S ghobh e – a bhogha ’s a shaighead ’s mharbh e isean londubh ’s thug dhan a’ – chuir e – bhruidh e dhan a’ bhalach e. ‘S dh’ith [jɛiç] am balach e, [’ chuid] ’s fheàrr dheth, ach cha b’ urra dha ’ ith’ uileadh. Bha cus ann dha. Thog e ‘-nis tron an Fhèinn e.

‘Seallt ’-nis,’ thuir e, ‘sin agad – fèidh dhut! Sin agad coin dhut! Sin agad beòthaichean. Am faca tu beòthaichean ‘-riamh,’ thuir e, ‘cho mòr sin?’

‘Ò, chan fhac’,’ thuir am b[alach].

‘ ’N e ‘-nis,’ thuir e [= Oisean] breugan a bha mis’ ’g inns’ dha t’ athair?’

‘Cha b’ e,’ thuir e, ‘breugan a bha thu ’g inns’ idir.’

Thàinig aid an sin air ais ach ghabh e ’sin na saighid a-rithist is mharbh e londubh eil’ ’s thug e leis air -- ’ chorrach mar sin e. Thàinig e air [-r’] ais ’s bha – thuir e ris a’ bhalach, thuir e, ‘Cuireas tu, ‘-nis,’ thuir e, ‘Biorach Mac Buidheag bochd,’ thuir e, ‘air ais far an robh e.’

Chuir e Biorach Mac Buidheag air ais.

Bha ’n còrr dhe muinntir na Fèinn’ na laigh’ nan cadal mar sin.

‘Tha aid uileadh [ül’əy] ann an sin,’ thuir e, ’ fuireach’ [fūrūx] gus an tig an là gus an tèid an dùsgadh.’

Chuir e Biorach Mac Buidheach [*síc* –ch] air ais cùda ris. ‘S thog e ’sin ’n-àird [n ɔ:st] a’ – am bloc. Thàinig Oisean air ais às an Fhèinn cho math ’s a bha e ‘-riamh. Thàinig e ‘-nis air ais ’s thuir e, thàinig e gus an < [dœi u vɔ kʰtœ:ru] >

Thuir e, ‘Cà ’m beil am bòrd-feannaidh ’ bh’ agaibh,’ thuir e, ‘air ’n do – air ’n do dh’fheann sibh a’ fia’ mòr?’

Thug aid ’ dh’fheuchailt dha – am bòrd. Thilg e – an t-eun,’ londubh, air ’s dh’fholbh na ceithir chasan [xa:sən] bhon a’ bhòrd.

‘S bha – aon – aonan de na balaich ’s shàbhail e paidhir – dha-no-thrì dhe na duilleagan dhen a’ leabhar, shàbhail e sin. Agus bha e ‘-nis aig Oisean a-rithist, ach cha robh Oisean fad’ air ais dar a – dar a dhall e ‘-rithist i (?) is dh’fhàs e bodhar is dh’fhalbh an – t-aodach [tʰœ:təx] dheth na cheò.

“N toir thu air ais -- ’-mach mi,’ thuir e, ‘gua an abhainn, gus am faigh [ə vɛ] mi mi fhèin a ghlanadh?’ [-əy]

‘Ò, bheir,’ thuir am balach.

Thug am balach ‘-mach e. [mɔx: ə] ‘S bha fàinn’ air is chuir e a’ fàinn’ air sgeir, sgeir a’s an abhainn ’s bha e ga ghlanadh fhèi.

‘S thuir am balach, ‘Ò, Oisean,’ thuir e, ‘thàinig feannag bhàn ’s dh’fholbh i leis an fhàinn.’

‘Ò, ’n do dh’fholbh?’ thuir Oisean. ‘Dh’fholbh,’ thuir e.

‘À, uill,’ thuir Oisean, ‘tha mis’ deis, ma-tha!’ thuir e.

‘S dar a bha e ’ dul ‘-staigh – bha – am balach ga thoir’ ‘-staigh, fhios ’ad, -- dhan taigh.

‘Bi thus,’ thuir e – thuir e ris a’ bhalach, ‘ ‘ dul romham!’ [r’õ:m]

Char am balach air toiseach air ’s fhuair e – chuir e ’ òrdag mhòr ann an cùl ’ amhaich.

Thuir e, ‘Na dh’inns mis’ dhut-as ’s na dh’fheuch mi dhut chan fheuch is chan inns thus dha dhuin’ eil’ e!’

‘S chuir e am balach dhen amhaich.

Agus sin ’ad ceann a’ stòraidh aig Oisean

‘N cual’ tu -- ’-riamh sin a-roimhe? [< > SW] Nach cual’? [< > SW] È?

Dar thàinig an fheannag [-ḡ-] – feannag, fhios ’ad? – thog i ’ fàinn’ aig’ -- ’s:

‘Cho fad ’ tha –’ thuir a’ bhean aig’ sin ris. (Bha còir ’am air sin ’ inns’ dhut ’n toiseach.)

Thuir i ris dar ’ thug i dha ’ fàinn’, ‘Cho fad’ a’s a bhios a’ fàinn’ sin air do mheur (mhiar),’ thuir i, ‘bios tu – bios tu beò ach ma chailleas thu ’ fàinn’ sin,’ thuir i – caochailidh thu.’

Sin ’ad. Thàinig i ’s thug i leis a’ fàinn’ ‘S shin ’ad, sguir i.

Shin ’ad mar a – theirg Oisean [< > SW]

Chuir e ’n òrdag aig ann an cùl amhaich a’ bhalaich ’s mharbh e am balach. Mharbh e ’m balach murs biodh e ’g inns’ -- ’g inns’ an sgeulach, murs feuchadh e < [kʰɑ: iç at]> murs toireadh e duin’ [-n:] eil’ far ’n robh e fhèi ’s Oisean. ‘S mharbh e ’m balach.

Thuir e, ‘Na dh’inns mis’ dhut-as, ’s na dh’fheuch mi dhut chan inns ’s chan fheuch thus’ dha dhuin’ [-n:] eil’ [-l:] e.’

Aye. ‘M beil thu ’ tuigsinn ’-nis? Aye. ‘M beil thu ’ tuigsinn?

END]